

Ärende TIL 2018/27 handling 15
Handläggare Cecilia Asklöf

Sollentuna kommun
191 86 Sollentuna

Tillsyn avseende arbete med aktiva åtgärder i utbildningsverksamhet

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har granskat Sollentuna kommuns arbete med aktiva åtgärder på Rösjöskolan.

DO:s beslut

DO bedömer att Sollentuna kommuns arbete med aktiva åtgärder på Rösjöskolan inte lever upp till kraven i 3 kap. 16 § diskrimineringslagen (2008:567), förkortad DL.

DO bedömer att de handlingar som Sollentuna kommun lämnat in inte uppfyller kraven på sådana riktlinjer som avses i 3 kap. 18 § första stycket DL.

Om ärendet

Bakgrund till DO:s beslut att inleda tillsyn

DO har tagit emot ett antal anmälningar som samtliga berör den omständighet att en lärare på Rösjöskolan (skolan) vid ett tillfälle i sin undervisning ska ha använt sig av vad som uppfattas vara ett kränkande språkbruk kopplat till etnisk tillhörighet.

Med anledning av händelsen har DO inlett en tillsyn av Sollentuna kommuns arbete med aktiva åtgärder på skolan. DO har inte utrett den enskilda händelse som anmälts.

Utredningen i ärendet

DO har begärt ett yttrande från Sollentuna kommun och ställt frågor om utbildningsanordnarens arbete med aktiva åtgärder.

Sollentuna kommun har sammanfattningsvis uppgett följande. Sollentuna kommun vill tydliggöra att det som skett inte är acceptabelt och att det står i strid med både skolans och Sollentuna kommuns värdegrund. Händelsen har tagits på stort allvar och resulterat i åtgärder.

Sollentuna kommun vidtar varje år undersökningar av om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten. Detta sker bland annat genom elevenkäter, genom att eleverna deltar i arbetet med skolans plan mot diskriminering och genom regelbundna diskussioner om värdegrundsarbetet i klasserna.

Med anledning av den uppkomna situationen har huvudmannen instruerat alla rektorer att gå igenom allt undervisningsmaterial för att säkerställa att det inte finns något i materialet som står i strid med skolans och kommunens värdegrund. Undersökningen visade att det inte funnits något liknande material som det som nu är i fråga vid någon av kommunens förskole- och skolenheter. En utredning har visat att det inte finns någon problematik angående upprätthållande av skolans värdegrund. Huvudmannen har genom vidtagna åtgärder förebyggt en upprepning. Huvudmannens bedömning är därför att de identifierade riskerna är eliminerade. Skoljuristen har besökt skolan för att se över skolans dokumentation och rutiner vad gäller att förebygga och förhindra diskriminering, trakasserier, sexuella trakasserier samt kränkande behandling. All personal ska få ta del av en föreläsning av skoljuristen i början av höstterminen 2018.

Av skolans likabehandlingsplan framgår att alla aktiva åtgärder ska följas upp den 16 juni 2018. Med anledning av den aktuella händelsen har det skett en uppföljning av de aktiva åtgärderna i skolans olika värdegrundsgrupper.

Sollentuna kommun har lämnat in bland annat följande handlingar. En utredning beträffande den enskilda händelsen, en kopia av en blankett avseende anmälan och utredning om kränkande behandling, trakasserier och diskriminering, skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling samt Sollentuna kommuns riktlinjer för anmälan och utredning av kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier.

Rättslig reglering på området

Aktiva åtgärder är ett förebyggande och främjande arbete för att inom en verksamhet motverka diskriminering och på annat sätt verka för lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder, 3 kap. 1 § DL.

Arbetet med aktiva åtgärder innebär att bedriva ett förebyggande och främjande arbete genom att

1. undersöka om det finns risker för diskriminering eller repressalier eller om det finns andra hinder för enskildas lika rättigheter och möjligheter i verksamheten,
2. analysera orsaker till upptäckta risker och hinder,
3. vidta de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, och
4. följa upp och utvärdera arbetet enligt 1–3, se 3 kap. 2 § DL.

Arbetet med aktiva åtgärder ska genomföras fortlöpande. Åtgärder ska tidplaneras och genomföras så snart som möjligt, 3 kap. 3 § DL.

Utbildningsanordnaren ska inom ramen för sin verksamhet bedriva ett arbete med aktiva åtgärder på det sätt som anges i 2 och 3 §§, 3 kap. 16 § DL.

Utbildningsanordnare ska ha riktlinjer och rutiner för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier. Utbildningsanordnare ska följa upp och utvärdera de riktlinjer och rutiner som finns, 3 kap. 18 § DL.

I arbetet med aktiva åtgärder ska utbildningsanordnaren samverka med dem som deltar i sådan utbildning som avses i 15 § och med anställda i verksamheten, 3 kap. 19 § DL.

Utbildningsanordnare ska varje år skriftligen dokumentera arbetet med aktiva åtgärder. Dokumentationen ska innehålla en redogörelse för alla delar av arbetet som det beskrivs i 2 och 3 §§, en redogörelse för de åtgärder som vidtas och planeras enligt 18 § och en redogörelse för hur samverkansskyldigheten enligt 19 § fullgörs, 3 kap. 20 § DL.

DO:s bedömning

DO har gått igenom den dokumentation som Sollentuna kommun lämnat, bland annat dokumentation som avser utredningen av händelsen i fråga. Därutöver har DO bland annat granskat skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling samt Sollentuna kommuns riktlinjer för anmälan och utredning av kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier.

Omfattningen av arbetet med aktiva åtgärder

Den 1 januari 2017 trädde nya regler om aktiva åtgärder i kraft. Därmed har tidigare krav på att årligen upprätta en likabehandlingsplan ersatts av ett krav på att dokumentera alla delar av arbetet med aktiva åtgärder, 3 kap. 20 § DL. Arbetet med aktiva åtgärder innebär att utbildningsanordnaren inom ramen för sin verksamhet ska bedriva ett förebyggande och främjande arbete genom att genomföra ett fortlöpande arbete i fyra steg (undersöka, analysera, åtgärda, utvärdera och följa upp) samt ta fram riktlinjer och rutiner mot trakasserier och sexuella trakasserier. Arbetet ska ske i samverkan med barn och elever, samt med anställda inom verksamheterna. Utbildningsanordnaren ska löpande dokumentera arbetet.

Inledningsvis konstaterar DO att utbildningsanordnaren har redogjort för hur den händelse som anmälts till DO har beaktats inom ramen för arbetet med aktiva åtgärder. Utbildningsanordnarens undersökning visade att det varit fråga om ett äldre undervisningsmaterial som funnits tillgängligt på skolan, men som inte använts av personalen på flera år. Sollentuna kommun har uppgett att den risk för diskriminering som funnits har varit kopplad till att sådant undervisningsmaterial funnits i en pärm på skolan. Undersökningen visade att det inte funnits något liknande material vid någon annan av kommunens förskole- och skolenheter. Sollentuna kommun bedömer att de identifierade riskerna för diskriminering är eliminerade.

DO noterar vidare att likabehandlingsplanen under rubriken ”Främjande och förebyggande arbete” innehåller åtgärden ”Att motverka förekomsten av kränkande språk”. Skolan har satt som mål att det inte ska förekomma språk som är nedsättande eller kränkande någonstans på skolan. Uppföljning av denna åtgärd ska ske genom enkät, individuella samtal, klassmöten, klassråd, elevråd och personalmöten.

DO gör följande bedömning i fråga om utbildningsanordnarens dokumentation av arbetet med aktiva åtgärder i övriga delar. Arbetet med aktiva åtgärder ska numera omfatta samtliga sju diskrimineringsgrunder och samtliga former av diskriminering samt repressalier. Såvitt framgår av den dokumentation som Sollentuna kommun lämnat in avser skolan att kartlägga endast vissa former av diskriminering. Såvitt framgår av den inlämnade dokumentationen omfattar arbetet med aktiva åtgärder på skolan inte diskrimineringsgrunderna ålder och könsöverskridande identitet eller uttryck. DO bedömer att Sollentuna kommun i dessa avseenden inte lever upp till kraven i 3 kap. 16 § DL.

Riktlinjer och rutiner

Av 3 kap. 18 § DL följer att utbildningsanordnare ska ha riktlinjer för verksamheten i syfte att förhindra trakasserier och sexuella trakasserier. I riktlinjerna ska lärosätet markera att sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna inte accepteras, (se förarbetena till de nya reglerna om aktiva åtgärder, prop. 2015/16:135, s. 69).

Av den policy som återges i Rösjöskolans likabehandlingsplan framgår det att skolan tar avstånd från diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling. DO konstaterar att skolans plan emellertid saknar en riktlinje i vilken utbildningsanordnaren tydligt tar avstånd från sexuella trakasserier. För att uppfylla kraven i 3 kap. 18 § DL ska avståndstagandet vara utformat så att trakasserier och sexuella trakasserier tydligt pekats ut. Inte heller den Riktlinje för anmälan och utredning av kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier som kommunen lämnat in innehåller ett sådant tydligt avståndstagande som krävs för att uppfylla lagkravet i 3 kap. 18 § DL.

DO bedömer att skolans rutiner som syftar till att förhindra trakasserier, och sexuella trakasserier uppfyller kraven på sådana rutiner som avses i 3 kap. 18 § DL. Med dessa bedömningar avslutar DO ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av Linnea Sigeman efter förslag från Cecilia Asklöf.

Detta beslut går inte att överklaga.

Linnea Sigeman
Utredare

En kopia av beslutet skickas till anmälarna.